

CURATELE-, BEWINDVOERING en MENTORSCHAP

Evaluatie en de praktijkervaringen terzake de op 1 januari 2014 inwerking getreden wetswijziging; Curatele Bewind en Mentorschap in een ‘notendop’ met het accent op relevante zaken die dringend aandacht behoeven

Auteur: B.E.A. Tijssen

Algemeen

Als betrokkene van een platform, bewindvoerders, rechthebbenden en deskundigen zijn ten behoeve van de wetswijziging, Curatele, Bewindvoering en Mentorschap (hierna: CBM) aanbevelingen aan de leden en fracties van de Tweede Kamer en Commissie V&J, gedaan, die deels zijn ingewilligd. De insteek van de aanbevelingen was gericht op meer controles opdat fraude zich minder zou gaan manifesteren, danwel eerder ontdekt zou worden. Hierbij gaat het niet om onbedoelde onopzettelijk gemaakte fouten die door menselijk handelen zijn ontstaan, maar het daadwerkelijk willens en wetens zich gelden, goederen toe-eigenen van de onder CBM-gestelde. Het is een illusie om te denken dat door een wettelijke regel en zelfs door controles geen fraude zal plaatsvinden, maar bij een deugdelijk toezicht werpt het wel een drempel op. Na de inwerkingtreding zijn nog punten van aandacht en aanbevelingen vanuit de praktijk welke hieronder worden besproken, te weten;

1. ***Erkenning***
2. ***Taken Curator, Bewindvoerder Mentor (hierna CBM'er) en de problemen met de Zorginstellingen / Zorgverlener***
3. ***Machtigingen voor het kunnen procederen namens en door een onder CBM gestelde.***
4. ***Machtigingen voor het kunnen procederen door de CBM'er***
5. ***Klachtenregeling***
6. ***CBM en Schuldenregelingen***

1. Erkenning

De eisen aangaande erkenning en met name die rondom de opleiding zijn een vreemde eend in de bijt.

Zo eist de regelgeving dat er minimaal een passend MBO-4 diploma moet zijn behaald, met twee jaar ervaring. Of een passend HBO diploma. Inmiddels heeft men er aan toegevoegd; HAVO/VWO diploma, een niet passende opleiding, maar wel ook twee jaar ervaring. Een opmerkelijke aanvulling. Temeer deze opleidingen niets behelzen aan zaken zoals; sociale-, wets-, belasting-, boekhoudkennis, et cetera. Laat staan dat deze opleidingen enige kennis opleveren aan CBM zaken en wat dit inhoudt.

Ten eerste rijst hier dan ook de volgende vraag.

Waar kan een MBO-4, HAVO- en VWO'er de vereiste 2-jaar ervaring opdoen?

Ten tweede is de omgang van de Kantonrechters met de diplomeringseis opmerkelijk strikt. In de memorie van toelichting wordt toch enige ruimte gegeven aan de rechter om anders te beslissen vanwege factoren die, naar mijn bescheiden mening, er veel meer toe doen dan enkel het HAVO/VWO en MBO-4 diploma. De eis van de wet lijkt zich te richten op een werk-, en denkniveau van de CBM. Echter hier zijn er voorbeelden denkbaar welke niet precies in dit straatje passen zoals oudere studies welke niet één op één te vergelijken zijn met HAVO, VWO of MBO-4 zoals MULO, of hogere deelstudies zoals propedeuse van universitaire of Hbo opleidingen. Evenals certificaten voor andere relevante studies welke kennis aantonen van materie welke van belang is voor een CBM'er om het werk goed uit te kunnen voeren.

Ook is hierin geen ruimte voor CBM'ers welke al jarenlange ervaring hebben met CBM zaken doordat zij dit werk al deden voordat deze regels in het leven worden geroepen, hierbij zou dan ook naar mijn mening een (onafhankelijke) beoordeling moeten komen van de ervaring op basis van eerder geleverd werk als CBM'er.

De praktijk leert ons dat velen, ook met een passend HBO- diploma, niet in staat zijn het vak uit te oefenen, terwijl mensen met diverse op de praktijk gerichte opleidingen en ervaringen zoals bovenstaand gemeld een aanwinst (kunnen) zijn in een bedrijf. Opmerkelijk is dan ook, dat men verwacht dat kwaliteit enkel gewaarborgd kan zijn door een (HAVO/VWO/MBO-4) diploma welke vaak niet goed aansluit op de praktijk. Deze diploma's voldoen eigenlijk inhoudelijk ook niet goed aan het begrip “passend” omdat deze te algemeen theoretisch van aard zijn (algemeen/wetenschappelijk voorbereidend onderwijs) dan de praktijk waar mee de CBM'ers te maken krijgen.

Advies

Wij adviseren dan ook de wetgeving over de eisen aan de erkenning niet alleen te laten afhangen van de huidige eisen, maar meer ruimte te bieden. Waarbij ook de CBM'er uit de voeten kan en deze voorts de mogelijkheid wordt geboden om mensen te kunnen aannemen waarvan meer dan duidelijk is dat ze zich als een ‘vis’ in het water zullen voelen in het werk van een CBM'er en als zodanig het vak kunnen uitoefenen.

2. Taken CBM en de problemen met de Zorginstellingen/ zorgverleners

Het is de taak van een CBM'er alle zaken die de financiën raken te beheren.

Het is de taak van zorginstellingen/zorgverleners zich in te zetten de persoonlijke welzijnszorgvraag te verlenen. Echter de praktijk leert dat vele niet de zorg als uitgangspunt en dus de belangen van een klant voorop hebben staan maar de belangen van zichzelf.

Dit uit zich regelmatig in het bemoeien met de vermogensrechtelijke kant van de dienstverlening, terwijl deze nadrukkelijk ligt bij de CBM.

Ook komt het voor dat de zorgverlener geld leent aan de onder CBM-gestelde, hetgeen een afhankelijkheidsrelatie doet ontstaan.

In de praktijk komt het regelmatig voor dat de zorgverlener op de stoel van de CBM'er gaat zitten. Een bedenkelijke ontwikkeling.

Een ander veel voorkomend probleem is zorgverlening op basis van het Persoon Gebonden Budget (PGB), wat grote gevolgen kan hebben voor een onder CBM gestelde. Bij herhaling kunnen CBM'er, op grond van wet- en regelgeving van de PGB de aangeboden zorgcontracten niet ondertekenen. Het uurtarief is te hoog of er kleven andere gebreken aan de zorgovereenkomst.

In veel gevallen loopt dit uit op een verzoek aan de kantonrechter voor wijziging van de CBM'er.

Erg kwalijk is hierbij dat zelfs zorginstanties advocaten inschakelen die dan uit naam van onder CBM gestelde klachten indienen. Vaak weet een onder CBM gestelde niet eens waar een hoorzitting bij de rechter dan over gaat.

Steevast gebruikt men het begrip 'geen vertrouwen in de CBM'er' en worden klachten geponeerd, waar men zich moeilijk tegen verdedigen kan. Naast geen vertrouwen, wordt verstoorde communicatie aangevoerd, terwijl daar geen feitelijke grondslag voor is.

Niet zelden initiëren zorgverleners het hoger beroep wanneer een rechter van de sector Kanton heeft voorzien dat de kwestie meer gaat om de belangen van de zorgverlener, te weten een zo hoog mogelijk uurtarief ontvangen, dan de belangen van een onder CBM-gestelde / CBM'er, zoals zo veel mogelijk zorg binnen het PGB kunnen inkopen.

In dit kader wordt verwezen naar een RADAR naar aanleiding van een onderzoek van ACHMEA als zorgkantoor. Waar ook Staatssecretaris Van Rijn hiermee bekend en welke onderzoek heeft opgeleverd dat vele onder CBM-gestelde de dupe zijn van oneigenlijk gebruik PGB. Er moeten dan soms enorme bedragen worden terugbetaald. En vervolgens geen PGB meer toegekend krijgen, zoals dit in uitzendingen van Tros-Radar het afgelopen jaar meermaals heeft laten zien (bron: ANP Mediawatch/Omroep Gelderland/Telegraaf en Ministerie van VWS-minister van Rijn).

De wetgeving is dan ook enerzijds te kortzichtig en anderzijds veel te ruim voor wat betreft het begrip 'rechthebbende'. Zie in dit kader artikel 1:379 lid 1 en 2 BW, welke bepaalt dat een instelling/begeleider de mogelijkheid wordt geboden klachten teponeren aan de kantonrechter om zo een CBM'er die zich niet laat verleiden tot praktijken, waarvan op voorhand al duidelijk is dat deze niet door de beugel kunnen, uit te schakelen.

Advies

Pas wetgeving CBM, zodanig aan dat daadwerkelijk sprake kan zijn van bescherming van de onder CBM-gestelde. Zodat de zorgverlening géén invloed krijgt, die kan worden aangewend om zich te mengen in de vermogensrechtelijke belangen van de onder CBM-gestelde, slechts om eigen belangen zeker te kunnen stellen zoals een hoger uurtarief.

3. Machtigingen voor het kunnen procederen door een onder CBM gestelde.

Een CBM'er kan en mag als dit noodzakelijk is een deskundige raadplegen danwel inschakelen in het belang van een klant.

Vaak komt het voor dat een dergelijk machtigingsverzoek wordt geweigerd omdat de rechter zich op het standpunt stelt dat een CBM'er zelf in staat moet worden geacht de civielrechtelijke zaken te kunnen en moeten regelen. Enkele voorbeelden:

- PGB problematiek
- Schaderegelingen
- Huurzaken

De hierboven genoemde voorbeelden zijn juridisch specialistische onderwerpen. Het is dan ook van groot belang dat bij dergelijke zaken passende deskundigheid kan worden ingeschakeld. In hoger beroep is zelfs sprake van verplichte procesvertegenwoordiging, zodat een advocaat dan sowieso ingeschakeld moet worden.

Het is begrijpelijk dat het inschakelen van externe deskundigheid zoveel mogelijk beperkt moet worden, maar er mag uit gegaan worden dat een CBM'er het belang van een onder CBM-gestelde hierbij nadrukkelijk afweegt en vervolgens een advocaat professioneel moet worden geacht de kans van slagen in te kunnen schatten e/o te adviseren.

Een verzoek aan de afdeling bewind van de rechtbank (lees: kantonrechter) om een advocaat te mogen inschakelen, wordt door de ene rechter afgewezen, terwijl een andere rechter deze wel toekent in soortgelijke kwesties.

Ook aanvragen voor extra uren van de CBM'er in verband met te voeren procedures, die niet tot de standaard beheerszaken behoren, lijken willekeurig te worden behandeld.

Advies

Repareer de wetgeving dat de mogelijkheid voor inschakeling van een deskundige eerder mogelijk is. Verantwoordelijkheid hiervoor afleggen kan als volgt;

- Advocaat geeft voorafgaand aan de te voeren procedure op kosten van de onder CBM-gestelde een proces advies /slagingskans
- Dit proces advies kan gevoegd worden bij de jaarlijkse R&V als blijkt dat er kosten gemaakt zijn voor een advocaat, zowel bij een goed /slecht uitslag van de procedure, met eventueel bijvoeging van de processtukken/vonnis
- Dat bij voeren van een procedure in het belang van een onder CBM-gestelde deze kosten in uren eventueel conform het puntensysteem, zoals in de advocatuur als extra mogen worden gedeclareerd.

4. Machtigingen voor het kunnen procederen door de CBM'er

Een onder CBM-gestelde kan bij afwijzing van een verzoek tot wijziging van bewindvoerder of opheffing van CBM tegen een beslissing van een rechter in hoger beroep gaan. (zie ook punt 5 klachten).

In hoger beroep is sprake van verplichte procesvertegenwoordiging (advocaat) voor alle partijen.

Een CBM'er is in die hoedanigheid verplicht te verschijnen op een oproeping van het Gerechtshof.

Een CBM'er kan wel naar de zitting gaan en een toelichting geven, echter stukken kunnen alleen door een advocaat worden ingediend.

De praktijk leert ons het volgende.

Een onder CBM-gestelde en namens deze diens advocaat zal alles doen, om een door de lagere (kanton)rechter gedane afwijzing, wijziging of opheffing alsnog voor elkaar te krijgen. De ervaring leert dat dit altijd gepaard met het poneren van allerlei gefingeerde klachten aan het adres van de CBM'er, en vervolgens wordt stevast een beroep gedaan op schending van vertrouwen.

Een zaak waar het Gerechtshof al bij herhaling heeft uitgesproken dat er eerst hiervan sprake kan zijn als dit vertrouwen door grove fouten tijdens die van de CBM'er is geschaad. Helaas leert de praktijk dat Gerechtshoven toch op basis van het vermeende gebrek aan vertrouwen toch een wijziging CBM'er bepalen.

Het meest onbegrijpelijke in het systeem is dat waar een onder CBM-gestelde, die het niet eens is met de beslissing van een lagere rechter, hiertegen in hoger beroep gaat, een CBM'er met hoge onkosten wordt geconfronteerd.

Immers, vanwege de verplichte procesvertegenwoordiging, en het alleen dan die informatie aan het Hof te kunnen zenden die noodzakelijk zijn, moet de CBM'er een advocaat inschakelen.

Een verzoek aan de afdeling bewind om de advocaatkosten die de CBM'er moet maken voor rekening van de onder CBM-gestelde te laten komen, wordt door de ene rechter afgewezen waar een andere rechter deze wel toekent. Ook hier is meer uniformiteit noodzakelijk.

Een verzoek aan de afdeling bewind om de uren die een CBM'er moet maken terzake van het Hoger Beroep, wordt door de ene rechter afgewezen waar een andere rechter deze wel toekent. Hier zou men dus kunnen spreken van willekeur tijdens de rechter(s). Dit lijkt in het belang van een uniforme rechtspraak niet wenselijk.

Inmiddels heeft het Gerechtshof Arnhem Leeuwarden, in zaaknummers 200.138.359 van 15-72014 en 200.141.103 een tweetal uitspraken gedaan waarin enerzijds de kosten van de advocaat van de CBM'er evenals de extra uren die de CBM'er moet maken voor rekening dienen te komen van de onder CBM gestelde. Voorts heeft het gerechtshof per gelijke uitspraak in haar arrest vervangende toestemming voor het innen verleend.

Advies

Hier is het advies dit zodanig te repareren dat de mogelijkheid voor inschakeling van een procesvertegenwoordiging op kosten van de onder CBM-gestelde mogelijk is.

- opdat het niet zo kan zijn dat een onder CBM-gestelde die het niet eens is met een beslissing van een rechter dat de onder CBM situatie blijft bestaan dat de risico's van een Hoger Beroeps procedure die een CBM'er verplicht is te maken, voor haar eigen rekening komt.
- Maar dat deze voor de onder CBM-gestelde dient te komen.
- De extra tijd/uren die een CBM'er moet maken voor rekening en risico komen van de onder CBM-gestelde.

NB; Het beloningssysteem is er niet op ingesteld om peperdure procedures waarvan de kosten liggen tussen de € 5000,00/€ 7500,00 te voeren zoals die van het Hoger Beroep in dergelijke zaken.

Waarbij het niet onbelangrijk is op te merken dat de onder CBM-gestelde nota bene nog onder CBM staat en de CBM'er dus jaren voor niets zou moeten werken.

5. Klachtenregeling

De klachtenregeling is in de wet niet als formeel klachtrecht vastgelegd. Het is de intentie van de wetgever en LOCVK, zo begrijpen wij, dat eerst een eigen klachtenregeling wordt doorlopen.

Als er dan alsnog sprake is van gewichtige redenen danwel onvrede kan men zich dan wenden tot de Kantonrechter.

De onder CBM-gestelde dienen zelf, maar tegenwoordig veelvuldig ook met behulp van advocaten verzoeken/klachten in. Conform de regels van de Raad van Rechtsbijstand (RvR) wordt hier géén toevoeging voor verstrekt. Toch wordt deze regel op zeer creatieve wijze omzeilt, zo leert ons de praktijk.

De vraag rijst dan ook waar het een vormvrije procedure betreft, en de burger in staat wordt geacht, al is het maar een simpel briefje (als 'ik wil onder bewind uit, of mijn CBM'er deugt niet') deze ook hier naar de rechtbank kan zenden. Daar is immers geen specialistische kennis voor nodig.

Ook lijkt het ons dat Kantonrechter, welke pretendeert dicht bij de burger en de rechtspraak te staan, heel goed de zaak kan beoordelen op basis van de gegevens die deze ontvangt van partijen.

Dan moeten we niet vergeten dat het ook leidt tot extra kosten, (toevoeging, eigen bijdrage of de factuur van een advocaat), die achteraf helemaal niet noodzakelijke waren voor een onder CBM-gestelde of de maatschappij.

Hier kan men stellen dat dit een zelfde criteria behoeft als het gaat om toevoeging, als die men hanteert in gijzelingszaken. Immers ook daar wordt geacht dat de burger zelf kan verwoorden waarom deze meent niet te moeten worden gegijzeld.

De praktijk leert ons dat zelden van de eigen klachtenregeling gebruik wordt gemaakt.

Dit is veelal gelegen in het feit dat de rechtbanken in beginsel hier ook niet naar verwijzen.

De praktijk leert ons dat het klachtrecht in principe een informeel gebeuren is. Als zodanig ook richting de rechtbank wordt ingezet maar door diezelfde rechtbank direct wordt omgezet in een formele klachtprocedure. De regels van het procesrecht wordt gevolgd en waartegen een gegeven beschikking/vonnis hoger beroep open staat.

M.a.w. er géén sprake van een informeel klachtrecht waar je van zou mogen verwachten dat deze in de vorm van bijvoorbeeld mediation wordt gegoten en waar bijvoorbeeld een kantonrechter dan als mediator zou kunnen fungeren, en als zodanig kan adviseren.

Het vervelende is dat waar het dus eerst een informeel ingezette procedure is, deze wordt omgezet in een formele procedure. Waar je als CBM'er je vervolgens moet verweren op juridische gronden en wijze wil je niet de 'boot' in gaan.

De praktijk leert echter dat er rechters zijn die op reacties zijdens de CBM'er ontstemd reageren en melden dat het niet past dat termen worden gebezigd, als, wij betwisten- wij maken een voorbehoud etcetera, welke in de visie niet door de onder CBM-gestelde begrepen wordt.

Dat zal ongetwijfeld in sommige gevallen voorkomen, maar dat geldt feitelijk voor de hele rechtswereld an sich, waar niet altijd in 'Jip en Janneke taal' zaken kunnen worden verwoord, wil je de rechten niet verspelen danwel datgene in- of uitsluiten zoals dit uit de jurisprudentie en wet ons dit heeft geleerd.

In tegenstelling tot afwijzende rechters zijn er ook rechters die juist vanwege het juridisch karakter dringend adviseren je rechten te bewaken, juist vanwege het feit dat het eind resultaat (vonnis/beschikking) een juridisch product is welke een beslissend karakter heeft, waartegen hoger beroep open staat.

De procedure wordt door de rechtbanken als volgt gevolgd;

1. indiening klacht/verzoek wijziging, opheffing CBM
2. verweer verzocht door rechtbank aan CBM'er
3. Hoorzitting partijen
4. Vonnis beschikking, waar hoger beroep tegen open staat

Advies

Algemeen; Toevoeging voor rechtskundige bijstand bij klachtlegging aangaande CBM afwijzen door RvR zoals in gijzelingszaken.

- 1° stap bij klachten; verplicht klachtprocedure volgen bij de CBM'er
- 2° stap bij niet naar tevredenheid opgelost; verzoek/klacht aan de Kantonrechter indienen.
- 3° stap procedure; deze voeren op grond van het wettelijke procesrecht zijnde regels (verzoek/verweer/hoorzitting/vonnis-beschikking).

6. CBM en Schuldenregelingen

Een beroep kunnen doen op professionals, als sprake is van schulden zonder dat sprake is van geestelijke e/o psychische problemen is een voor vele burgers een oplossing gebleken. Dat een dergelijke regeling ook verder niet alleen voor vermogende mensen is, heft elke vorm van discriminatie op. Temeer gebleken is dat vele schuldenaren niet in staat zijn, ook niet als ze zijn toegelaten tot een minnelijk traject (MSHV) danwel tot de Wet Schuldsanering Natuurlijk Personen (WSNP), zich te houden aan de regels die daar gelden. Een CBM is in een dergelijk geval de welbekende 'stok' achter de deur, die elke verleiding van nieuwe schulden maken kan trachten te voorkomen en bij te staan in de zeer strenge regels die er gelden in de schuldenregeling.

Het staat buiten kijf dat er een wettelijke regeling is aangaande de toelating tot de MSHV en WSNP. Welke taak ook niet die van een CBM'er is dit over te nemen, maar wel ervoor te zorgen dat de regeling de meeste kans van slagen heeft. Waarbij we opmerken dat een WSNP bewindvoerder e/o MSHV regelaar, er niet is voor de onder (bescherming) CBM-gestelde (lees schuldenaar) maar enkel en alleen de belangen van de schuldeisers behartigd.

Maar wat, als een onder CBM-gestelde met schulden op grond van de regelgeving niet (meer) toegelaten kan worden. Denk hierbij aan het geval dat al een MSHV of WSNP eerder is doorlopen (al dan niet succesvol). Of als er steeds terugkerende problemen zijn met inkomen en een toelating ook niet tot de mogelijkheden behoort. Dan zal er toch iets geregeld moeten worden. Het lijkt mij dat de wet juist op die gevallen toeziet, en meent dat de CBM'er dit tracht te regelen binnen haar mogelijkheden. Het is een feit van algemene bekendheid dat de Overheid (lees gemeentes en met haar de aan hun in opdracht gegeven bureaus) geen oplossing bieden, en velen ook in de kou laten staan.

De praktijk leert ons dat zelfs gemeentes ervoor kiezen dat ze vanwege alleen al de beloningen aan de CBM'ers, de onder CBM-gestelde, onder eigen Budgetbeheer stellen, en daarmee menen te bereiken dat dit kosten besparend is. Waarbij ze volledig voorbij gaan aan het feit dat de welbekende 'stok' er niet meer is en vele mensen zoals de praktijk leert binnen de kortste keren zich niets meer gelegen laten aan de regels van het budgetcontract, met als gevolg dat er weer nieuwe schulden ontstaan.

M.a.w. de kosten zijn dan vele malen meer dan het enkel betalen van de jaarlijkse beloning, het toelaten tot de MSHV, dan de kosten van bijvoorbeeld (weer) uithuiszetting wegens huurschulden, zorgpremies en de daarbij komende extreme sancties die worden opgelegd.

Vaststaat dat de kosten van meer dan alleen beheren van de financiën absoluut niet gedekt worden door de huidige beloning. De praktijk laat zien dat waar men uitgaat van een gemiddelde van ca 22/24 uur op jaarbasis voor problematische dossiers deze jaarlijks aanzienlijk worden overstegen. Met zelfs tientallen uren per dossier. De redenering dat een CBM'er haar klanten zo moet kiezen dat er een balans is tussen standaard en problematische dossiers, zou een juiste zijn als ook elke CBM'ers naar rato verplicht is alle zaken aan te nemen. Dit is echter niet het geval.

Advies

Als een toelating tot een schuldenregeling (MSHV of WSNP) door de gemeente e/o de rechter wordt afgewezen, dan lijkt het gerechtvaardigd dat deze werkzaamheden, als deze niet door een onder CBM-gestelde kan worden voldaan en de jaarlijkse vergoeding onvoldoende is, zou wellicht een toevoeging gelijk als die van een WSNP bewindvoerder die ook dan vanuit de RvR kunnen worden voldaan.

Ook moeten er meer rechten/handvatten voor een CBM'er komen, omdat in de praktijk, schuldeisers vaak niet mee willen werken bij ontbreken NVVK lidmaatschap, wat een CBM'er belemmert in het zelfstandig regelen van schulden.

Tot slot nog dit

De aangeleverde informatie is op persoonlijke titel gegeven met als doel;

- een meer transparante werkbare wetgeving,
- waar onduidelijkheden en voor meerdere uitleg vatbaar, wordt weggenomen
- waar uitoefenen van de dienstverlening; Curatele, Bewind en Mentorschap, meer basis en rechten biedt om deze nog beter te kunnen uitoefenen in het belang van de onder CBM gestelde.

Met vertrouwen dat voormelde ook de wetgever als doel heeft.

B.E.A. Tijssen, DGA

TIJJSSEN Sociaal-juridische, Bemiddeling & Adviesburo bv